

Sveti Josip, čuvar otkupiteljev i zaštitnik Crkve

Emma VESELY

Uz Apostolsku pobudnicu pape Ivana Pavla II *Redemptoris custos* Nakon tri dokumenta, dva uz obljetnicu početka drugog svjetskog rata i jedan o prilikama u Libanonu, za koje se može reći da su vezani uz određeno političko-povijesno zbivanje, Papa je objavio pobudnicu duhovnog karaktera: 24. listopada prošle godine prikazana je u Vatikanskoj dvorani za tisak "Apostolska pobudnica *Redemptoris custos* pape Ivana Pavla II o liku i poslanju Svetog Josipa u Kristovom životu i životu Crkve" — kako glasi puni naslov dokumenta, kojim je Sveti Otac na molbu kardinala i biskupa obilježio stotu obljetnicu encikličkog pisma Leona XIII *Quamquam pluries* od 15.08.1889, isto tako o Svetom Josipu. Četrdeset šest stranica teksta, u talijanskom izdanju, podijeljeno na uvod i šest poglavlja.

Bog je Isusa i Mariju, ta njemu najdragocjenija bića, povjerio Josipu na čuvanje. Živeći tako u neposrednoj Isusovoj blizini, Josip je nakon Marije, kao nikoja druga osoba sudjelovao u ekonomiji spasenja, u Kristovu otajstvu otkupljenja, koje je započelo utjelovljenjem. Nadahnjujući se na Evanđelju, već Crkveni Oci Josipa, Marijina i Isusova zaštitnika, smatraju čuvarom i zaštitnikom Kristova Mističnog tijela — Crkve, obrazlaže Papa u *Uvodu* dokumenta, kojim želi potaknuti kršćane na pobožnost prema Svetom Josipu i prema Otkupitelju, kojemu je on vjerno služio.

Prvo poglavlje Papa je posvetio razradi "biblijske istine o Svetom Josipu" (I,2), prema novozavjetnim, Matejevim i Lukinim tekstovima o Josipovu braku s Marijom, njegovoj neodlučnosti pred Marijinim majčinstvom, koje mu razjašnjava Božji glasnik. Iako udana, Marija ostaje u tom braku djeвица, a "Josipu su povjerenice dužnosti zemaljskog oca prema Marijinom sinu" (I,3).

Drugo, najduže poglavlje razrada je Josipove uloge kroz novozavjetna zbivanja vezana za početak Isusova života. "Budući da se Marijina vjera susrela s Josipovom vjerom" (II,4), nije samo ona blažena, jer je vjerovala, već i Josip, jer je i on vjerovao u riječ Božju. Josip je zajedno s Marijom prvi čuvar Božjeg otajstva, zajedno s njom od samog početka sudjeluje u samoobjavi Boga u Kristu; "sudjeluje u vjeri Majke Božje i tako svoju supругu podržava u vjeri božjeg navještenja" (II,5), postaje Marijin suputnik u hodočašću vjere.

Pravni temelj Josipova očinstva, prema evanđeoskim tekstovima, brak je s Marijom. Da bi Isusu osigurao očinsku zaštitu, Bog odabire Josipa za

supruga Mariji. Za Josipa je očinstvo vez s kojim dolazi u najveću moguću blizinu s Kristom. Njegovo se odabiranje ostvaruje brakom s Marijom, u obitelji, u jedinstvenu očinstvu. Dok evanđelisti jasno navode da je Isus začet po Duhu Svetome, da je u Marijinu i Josipovu braku očuvano djevičanstvo, nazivaju Josipa Marijinim suprugom, a Mariju njegovom ženom. Za Crkvu je važno ispovijedanje Isusova djevičanskog začeca, kao i obrana Marijina i Josipova braka, o kojemu ovisi Josipova očinska uloga, njegovo pravno očinstvo. Budući da je Marijin sin i Josipov sin zbog bračne veze koja ih sjedinjuje, Isusovo je rodoslovlje Josipovo rodoslovlje, pa Josip, prema židovskom običaju, daje ime Isusu. Po bračnom vezu Josip i Marija zaslužuju ime Kristovih roditelja, a Marija s pravom Josipa naziva Isusovim ocem.

Niz otačkih citata Papa započinje Svetim Augustinom, njegovim tekstovima o Mariji, Josipu i njihovoj braku; zatim tekstovima Svetog Tome Akvinskog i Ivana Hrisostoma, koji je Josipa nazvao "služiteljem spasenja", a završava Origenom, koji Josipovu ulogu vidi u smještavanju Sina Božjega u ovozemaljsko, u ovaj naš svijet, njegov prostor i vrijeme. Josip uvrštava Isusa u popis stanovnika Rimskog Carstva — tim činom uključen je Sin Božji u ljudski rod, jedan je između nas, građanin svijeta, podvrgnut zakonima i sustavima. Navodima Crkvenih Otaca Papa je dodao tekstove svojih predšasnika Leona XIII i Pija XII, a spominje kako je Ivan XXIII, veliki štovatelj Svetog Josipa, njegovo ime uvrstio u misni Kanon prije imena apostola, papa i mučenika. Prilično prostora Papa je u dokumentu dao misli Pavla VI o obnavljanju svega u Kristu, pa i braka, koji postaje nova stvarnost. Prenosi i misli iz Apostolske pobudnice *Familiaris Consortio*: bit i dužnosti obitelji određuje ljubav, obitelj je pozvana čuvati, objavljevati i priopćivati ljubav kao živi odraz i stvarno sudioništvo u Božjoj ljubavi za čovječanstvo i Kristovu ljubav prema Crkvi. Marijina i Josipova obitelj, prva "kućna Crkva", mjesto gdje je Josip očinski ljubio Isusa i služio mu, primjer je kršćanskim obiteljima.

Josip je, nadalje, s Marijom svjedok dolaska Sina Božjega na svijet u ponižavajućim uvjetima betlehemske štale, ali i svjedok poklona pastira i triju kraljeva. On ispunjava svoju prvu očinsku vjersku dužnost i daje obrezati sina. Dajući mu ime, proglašava njegovo spasenjsko poslanje sadržano u imenu. Josip kao suradnik u Božjem otajstvu čuva Isusa u izgnanstvu kojim se, prema primjeru Starog, ostvaruje Novi savez izlaskom iz egipatskog ropstva. U skladu s očinskom dužnošću, Josip hrani i odjeva Isusa, poučava ga Zakonu i vlastitom zanatu. Isus raste pred očima svojeg oca i poslušnošću uzvraća skrbi roditelja.

Josip je poput Marije vjeran Božjemu pozivu, njegov je život hodočašće u vjeri. Evanđelja ne donose nijednu Josipovu riječ. No njegova je šutnja rječita: Josip radi, poslušan je volji Božjoj i vlastitom objavljenom pozivu, kojim prati poziv svoje supruge — nastavlja Papa svoje razmišljanje u trećem poglavlju dokumenta, u kojemu meditativno pokušava proniknuti u jedinstveni unutarnji život Svete Obitelji. Duh Sveti preobražava, usavršava svaku ljudsku ljubav, na izvanredni način oblikuje bračnu ljubav supruga, produbljujući sve što je u njoj ljudski dostojno i lijepo, što je savez među osobama i "istinsko zajedništvo po primjeru trojstvenog otajstva" (III,19). Josipovo razumijevanje prema Mariji i njezinom pozivu navodi na zaključak

da "duhovna snaga jedinstva i povezanosti među osobama — muškarcem i ženom — na kraju proizilazi iz Duha, koji daje život" (III, 19).

Josip je brakom s Marijom primio jedinstveno dostojanstvo, bio joj je bliz kao nitko drugi, jer je bračni vez najveće prijateljstvo i zajedništvo dobara — ponovio je Papa misli Leona XIII. Bog je dao Josipa za muža Djevici da joj bude životni drug, svjedok djevičanstva, zaštitnik poštenja, ali i da sudjeluje u Marijinoj veličini. Vez ljubavi život je Svete Obitelji u betlehemskom siromaštvu, za vrijeme bijega u Egipat i u Nazaretu. Krist je s ljudskom prirodom preuzeo sve što je ljudsko, pa tako i obitelj, koja je prva protega njegove ovozemaljske egzistencije. U tom kontekstu primio je i Josipovo očinstvo.

Rad, kao svakodnevni izraz ljubavi u životu Nazaretske Obitelji tema je četvrtog poglavlja. Budući da je Josip bio tesar, Isus je naučio očev zanat, sudjelovavši u njegovu radu. Isusov rad, uz Josipov, uzor je obiteljima. Crkva slavi i liturgijski blagdan Svetog Josipa Radnika. S ljudskom prirodom Božji je Sin primio i ljudski rad u otajstvo utjelovljenja i otkupio ga, a radeći s Isusom Josip je čovjekov rad približio otajstvu Otkupljenja. U Isusovu ljudskom rastu radinost je imala važnu ulogu. Rad je dobro kojim se preobražava priroda, a čovjek postaje više čovjek — naveo je Papa svoje misli iz Apostolske pobudnice *Laborem exercens*. Čovjekov je rad "posvećenje svakodnevnice" (IV, 24).

Što se tiče Svetog Josipa — njegov život i tesarski rad u nazaretskom domu — obavijeni su šutnjom, "koja na poseban način otkriva unutarnji profil toga lika" (V, 25), tumači Papa u petom poglavlju. U Josipovim šutnjom obavijenim činima može se naslutiti duboka kontemplacija u dnevnom dodiru s otajstvom koje se nastanilo u njegovu domu. Zato je Sv. Terezija od Isusa, obnoviteljica kontemplativnog Karmela, pokretač obnove štovanja Svetog Josipa u zapadnom kršćanstvu. Josip je svoju slobodu, ljudski poziv, bračnu sreću i cijelu egzistenciju žrtvovao Mesijinim potrebama te je tako postao primjer duhovnog života.

U teškom prijelaznom vremenu Pio IX proglasio je Svetog Josipa zaštitnikom Katoličke crkve — stoji u šestom poglavlju. Time je zaštitničku skrb Svetog Josipa nad Nazaretskom Obitelji prenio na Kristovu crkvu, kojoj je i danas potrebna njegova zaštita osobito u njezinom evangelizatorskom nastojanju u zoru trećeg kršćanskog tisućljeća.

Iako su neki u tom dokumentu vidjeli posebnu Papinu želju da naglasi očinstvo, ulogu, oca, muškarca i supruga u obitelji u feminizmom obilježenu vremenu, čini se da je *Redemptoris custos* prije svega duhovni dokument. Čini se da zbog toga nije imao veći odjek u novinstvu. Možda je tome razlog njegov prigodni i pomalo narativni karakter, određena opterećenost citatima. Samo ponnim čitanjem možemo u njemu otkriti pravu ljepotu i meditativni zanos Papin. Polazeći od novozavjetnih tekstova, Ivan Pavao II adorativno promišlja ovozemaljski život i duhovni lik Svetog Josipa, pokušava proniknuti u unutrašnji život osobe koja je bila Mariji suprug, Isusu otac, pred Bogom pravednik, a u svijetu radnik i zaštitnik Sina Božjega. *Redemptoris custos* želi biti poticaj novoj, zreloj i ozbiljnoj pobožnosti prema zaštitniku Crkve uoči trećeg tisućljeća.

ST. JOSEPH, GUARDIAN OF THE SAVIOR AND PROTECTOR OF THE CHURCH

This article briefly presents the Apostolic letter of Pope John Paul II about St. Joseph, *Redemptoris custos*. The author concludes that this letter produced a weak reverberation in the world press because it was a spiritual document intended to provide fresh impetus for more mature devotion to the Guardian of the Savior and Protector of the Church.